

Lojze Krakar (1926–1995)

SAMOHODEC

»Kdo bi vedel, koliko let je Liza hodila od svoje domačije do zidanice peš tja in nazaj, se v vinogradu pošteno namučila, vzela zvečer svoj koš, odšla domov, naslednji dan pa jo je spet prineslo, ker brez svojih trt ni mogla živeti.«

Lojze Krakar: Skice spominov, Dolenjska založba, Novo mesto, 1995.

Kako začeti? Počutim se kot Kočevarica Liza. Kdo še ve za neko Lizo, za zadnjo Kočevarico, ki je preživela na Slovenskem vse dobre in hude čase? Trdoživost nama je skupna – tako kot ona se tudi jaz ne dam. Ona s svojim vinogradom s košem na ramenih in jaz s pesnikom in njegovo življenjsko in ustvarjalno potjo (gospod v plašču s torbo na vlaku). Sem ju poznala? Premlada – kot otrok sem ju videvala in srečevala, nikoli pa ni stekla beseda med nami. Prigod o obeh pa sem slišala veliko. Vsakemu človeku je v zibelko položena določena vloga v življenju.

Med osebnostmi, ki so ponesle v svet ime Semiča, Bele krajine in domovine Slovenije, je tudi pesnik, novinar, urednik, prevajalec, literarni zgodovinar in esejist dr. Lojze Krakar. Čeprav ga je kot nomada iz njegove pesmi življenjska pot vedno znova vodila daleč od doma, se je rad vračal v rodni Semič, kjer si je napolnil srce in glavo z energijo. Posedanja z domačimi pod »brajdo«, pred cerkvijo po maši pogovori s prijatelji in znanci, obujanje spominov z nekdanjimi sošolci ob kozarčku semiškega in seznanjanje z novostmi v rodnem kraju – vse to mu je dajalo moči in voljo, da vztraja v svetu, v katerem se ni ravno najbolje počutil. Super. Ni bil le pesnik, bil je še nekaj več. Tega se rojaki ne zavedamo in ga v tej luči ne poznamo. Hudo!

»Tu se sam bog je zmotil kakor človek (morda je bil takrat res kot človek), namesto kruha dal ljudem je vino, namesto doma culo za v tujino. Veliko kamenja jim dal je in otrok in polno lačnih ust in praznih rok in sonca dosti več, kot potrebuje ga človek, da do groba pripotuje.«

Lojze Krakar se je rodil 21. februarja 1926 med vinogradi in zidanicami v semiških goricah – Stari gori kot prvorojenec materi Ani in očetu Jožefu. Slavko so ga klicali domači, prijatelji in znanci. Kot velja za mnoge belokranjske družine, so se tudi Krakarjevi kljub marljivosti in varčnosti borili z revščino. Burna leta po veliki vojni so se sicer umirila, svetovna gospodarska in socialna kriza pa se je po letu 1930 vedno bolj zajedala tudi med Semičane. Številni so iskali rešitev v tujini. Oče Jožef je skušal z delom v kanadskih rudnikih družini ohraniti dom, vendar pa je bil to čas gospodarske krize in tudi tam ni bilo dela, ki bi družini omogočilo finančno varnost. Naporna dela v daljnem Torontu so mu močno načela zdravje in domov se je vrnil umret (1937). Njegov sin v pesmi Oče o njegovem delu pozneje zapiše: »Torontski sneg si čistil, kot da ne bi / bilo ga tam pod našim kapom meter. / Nam je bila dovolj lopata, tebi / je meril sneg in kruh duš geometer.« Očetovo mesto je uspešno zapolnil stari oče Jakob.

Mati Ana oziroma Colnarjeva Nanca in teta Francka, ki je bila šivilja, sta preživljali družino tudi z delom pri drugih vaščani, ker se sicer maloštevilna osebnijska družina ne bi mogla pretolči skozi življenje.

Lojze je šolski prag prestopil v šolskem letu 1931/32 v novem šolskem poslopju. V razredu je bilo 45 učencev. Štiri leta je s sošolci preživel veliko lepih in nepozabnih uric, predvsem na poti v šolo in iz šole. Bili so štirje, nerazdružljivi, »kakor pri vozu štiri kolesa«: Lojze, Žan, Tone in Mirko.

»Vstanem, se oblečem in obujem, vzamem torbo, denem vanjo jabolko pa krenem navzdol po kamniti poti ... Kot zmeraj se mi bodo pridružili

še Žan, Tone in Mirko, potem pa bomo skupaj krenili po zaraščeni stezi mimo stare, že skoraj razpadle hiše ... Učenje je bilo lepše, če smo mislili malo bolj na mornarja kot na računanje ... Toda tiste lepopisne ure so se včasih končale nelepopsno, kajti pri kapelici blizu šole so se stekli tisti, ki so šli v spodnji del fare, z onimi, ki so šli v zgornjega ... To je pred šestdesetimi leti pač nadomeščalo današnje zabavne prireditve, ki se jim reče disko. Namesto kaset in plošč so bile za zabavo kot nalašč tudi indijanski bojni glasovi iz Karla Maya ...»

Takrat, pred skoraj stotimi leti sta sledila ukor in cvek iz računstva in leposlovja. Počitnice so preživeli ob nabiranju naravnih dobrot v Rogu, da so si kupili zvezke in knjige. Ja, nekaj denarja pa tudi z ministriranjem v cerkvi. Kakšen dolar je prišel tudi od sicer siromašne tete Micke iz San Francisca.

»Sedela sva v prvi klopi. Oba sva bila namreč majhna – nizke postave. Oče mu je mlad umrl, bili so revni in verni, zato je Slavko ministriral, da je kaj zaslužil. Bil je zelo brihten ... Učiteljici (Zdenka Schiller, Marija Vardijan) sta bili zelo strogi in sta radi uporabljali palico. Slavko jo je malokdaj okusil, ker je bil bolj tiho ... Na izletih smo si s sošolci delili hrano. Slavko je rekel: „Smo kolegi, zato si delimo ...“ (Ivan Škrinjar - Pajtlarjev, 2008.)

»Spomnim se, da je bil Lojze odličnjak. Ko smo bili še mlajši in je živel blizu mene, smo dostikrat »cifrali« (metali kovance). Med počitnicami poleti smo pobirali robide, maline in jagode po gozdovih nad Semičem do Mirne gore in še dlje in jih prodali ter si tako zaslužili denar za knjige za šolo ... Rad je bil v družbi s prijatelji ...« (Peter Heningsman, 2008.)

Sta vam njegovo razmišljanje in pripoved sošolcev znana? Danes bi k zadnjima stavkoma dodali še številne novosti. Kaj porečete starši? Bi tekli, se pritoževali in pisali po pretepu, nadlegovanju po različnih medijih ... Kam in komu?

V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja se je Lojze odpravil s skupino poslovnežev v ZDA. Želel si je, da bi našel vsaj enega potomca tete Micke. Le-ta je odšla v obljubljeni deželni po letu

DRUŽINA S PRIJATELJI NA OSKORŠNICI, 60. LETA

1910 in tam umrla 1958, ko je bil nečak v Varšavi. Prigovoril jo je brat Janez Rauh. Očitno gre za sorodnike po Lojzetovi materi. Stric Janez je prišel domov umret 1910.

»Doma sem se toliko naposlušal, kakšno mesto da je San Francisco, pa sem ga šel gledat skoraj kakor kokoš, ki nese zlata jajca ... Vendar sem zaklad, ki sem ga pred leti šel iskat v Kalifornijo, nepričakovano odkril. Bogve koliko let je čakal name nad mojo posteljo v rojstni domačiji in je skoraj že strohnel, čeprav zakladi ne trohniijo. V nekem zaboju na podstrešju sem namreč našel obledela pisma, ki jih je pisala domov neka okorna roka. Prepoznal sem pisavo tete Micke, zato so se mi pisma nenadoma zasvetila kakor uralski rudnik dragega kamenja ...«

Slavku ni uspelo srečanje s sorodniki. Je pa ob iskanju le-teh odkril mnogo znanih priimkov in sledi priseljencev iz semiške fare: Štalcar, Štukelj, Vertin, Župančič, Pasich, Malnarich, Clemenich, Shupanchich, Stonich itd. Le sorodnikov Bobnov ne.

Po semiški osnovni šoli je Lojze obiskoval gimnazijo v Novem mestu. Ravno v letih, ko si je začel utrjevati pot v svet, ki ga je življenje kasneje popeljal daleč od doma, je ozračje v svetu in doma postajalo vse bolj napeto. Luč sveta je ugašala, oblaki so prekrili nebo, pesem ptic so preglasile bombe ... Pa vendarle: »Da, spominjam se, bilo je v jeseni leta štiridesetega na novomeški gimnaziji (peti razred) ... Leto, ko nas je še ravnal kot mlada drevesca profesor Peter, ki sicer ni bil vrtnar, ampak klasični filolog ... Tudi mi smo bili v tistih predvojnih časih podobni zeleno pobarvanim malajskim škratom ali bolje: pobalinski lovski družini, ki je hodila v šolo loviti petice in trojke, ukore in pohvale, sončne zajčke in črne cveke ... In čeprav se jezika Malajcev nismo učili, sem jaz v tisti jeseni kar dvakrat padel iz malajščine; na vse štiri ... Petrove latinščine se sicer nisem bal, trepetal pa sem pred gospo matematiko ... primazala mi je namreč takšen cvek, da sem bil res po malajsko črn od njega ... Še do dandanašnjega se nisva z gospo matematiko pobotala in se na cesti ne pozdravljava ...«

Eno šolsko leto je hodil skupaj s Krakarjem v Novo mesto tudi njegov dolgoletni prijatelj Anton Malenšek st.: »1940. sem začel v prvi gimnaziji, Slavko pa je bil v peti. Pri njih sem stanoval, saj je bilo iz Malin predaleč. Na vlaku smo igrali »ajnc«. On je bil glavni. Družili smo se s Cirilom in Metodom Plutom iz Gradca. Slavko je bil »brihten«. Spomnim se, da je nosil italijanskim vojakom razvijati filme v Novo mesto in si tako prislužil kak

Foto: družinski arhiv

DRUŽENJE Z DOMAČINI

dinar. Kadar nismo bili pripravljeni na prvo uro, smo šli od novomeške postaje do šole vsi v »stroju«: tri korake naprej in enega nazaj in eno uro tako hodili vsi v šolo ...«

Slavkovo šolanje je prekinila vojna, saj je bil med gimnazijci, ki so jih Italijani maja 1942 zaprli zaradi demonstracije z enominutnim molkom med poukom. Do osvoboditve aprila 1945 je bil najprej v italijanskih zaporih v Kopru in Perugii, nato v nemških koncentracijskih taboriščih (Dachau, Buchenwald). Vso grozo taboriščne izkušnje je zajel z besedami: »Tu se je smrt utrudila do smrti in uresničil biblijski pekel. Tu je zločin dobil sloves obrti in na milijone duš premel v pepel.« Groza preživetega ga je spremljala tudi na dolgi poti domov. V kratki zgodbi Vrnitev se spominja strahu pred tem, ali bo našel domačo hišo. Vendar jo je našel kot tudi vse domače, ki so preživeli vojno vihro, in to ravno na materin god julija 1945.

»Njegova teta Francka, ki ga je imela silno rada, je nekega dne med vojno šla peš po kolenih do smuške kapelice in molila zanj, za Slavka, in nato nadaljevala do cerkve na Smuku in tudi tam prosila Mater božjo za nečaka. Kasneje, po vojni, se je izkazalo, da je bilo to ravno na tisti dan, ko je Slavko stal v vrsti pred krematorijem ...« (A. Malenšek st., 2008).

nadaljevanje prihodnjč

Rosa Mohar

NOVI RENAULT CLIO

**3-% OBRETNJA MERA
4 LETA VZDRŽEVANJA
5 LET JAMSTVA
NA VOLJO TUDI Z BENCINSKIM MOTORJEM**

Oč nakupu vozila Renault Clio VI TCe 115 Evolution kupca prejme 5 let jamstva, ki sestoji iz 2 let tovarniške garancije in 3 let podaljšanega jamstva Renault oziroma do 100.000 skupaj prevoženih kilometrov, karkoli se zgodi prej. Dodatna kupca prejme pogodbo o vzdrževanju My Revision za obdobje 4 let oziroma do 80.000 skupaj prevoženih kilometrov, karkoli se zgodi prej. Priporočena maloprodajna cena modela v akciji je 19.490 €, ni obvezujoča za pooblaščen prodajalca in za vključuje popust ter DDV in DMV. Informativni izračun mesečne obveznosti za vozilo Renault Clio VI TCe 115 Evolution v primeru financiranja Renault Balloon Leasing Promo. Informativni izračun je narejen na dan 2. 2. 2026. Informativni izračun za skupni znesek finančnega lizinga v višini 12.890 € je narejen za dobo adplačila 36 mesecev in upošteva fiksno obrestno mero 3% ter polog v višini 595,91 €. EOM znaša 4,34% in se lahko spremeni. Če se spremenijo katerikoli elementi v izračunu. Lizingojemalca vline obveznosti v 36 mesečnih obrokih v višini 202,33 € pri čemer zadnji povišani obrok znaša 4.436,02 €. Skupna finančna obveznost, ki jo mora odplačati lizingojemalec, znaša 14.928,90 €, od tega znaša strošek odobritve Finančnega lizinga 349 €. Pogoj akcije Renault Balloon Leasing Promo je sklenitev finančne pogodbe s pologom do 40% akcijske cene, trajanjem 36 mesecev, ter sklenitev avtomobilskega zavarovanja za čas financiranja z Mobilize Financial Services. Poraba goriva od 3,9 do 4,2 l/100 km in emisija CO₂ od 89 do 93 g/km, potrjene vrednosti glede na različne/po podatkih WLTP/vir UTAC/marec 2025. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno ogrevanje. Emisije onesnaževali zunanjegazraki iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo tudi k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delavci PM₁₀ in PM_{2,5} ter delavkovih oksidov. Pomembna veja za fizične osebe od 2. 2. do 25. 3. 2026. Več informacij o ponudbi in pogojih nakupa je na voljo na renault.si. Slika vozila je simbolična. Pridržiujemo si pravico do napak. GA Adriatic d. o. o., Dunejska 22, 1000 Ljubljana.

Renault priporoča Castrol

AVTOHIŠA VRTIN D.O.O. Kočevje 21, 8340 Črnomelj
tel: 07 35 66 101, mob: 040 454 020